

Figur 1. Ytterligare en färdigt sågad tall ska omkull i en frisk moskog på Stora Källskäret.
Foton: Aurelia Rådström

Talkoläger på Mickelsörarna för restaurering av skog

AURELIA RÅDSTRÖM

Måndagsmorgonen i början av augusti i Kvarken bjöd på varmt solsken och spegelblankt vatten. Tre båtar närmade sig Mickelsörarna från tre olika väderstreck. Förväntansfulla talkodeltagare steg i land på Stora Källskärets östra sida, nära Slättesviken. Skogen vid strandkanten såg rätt så naturenlig ut, men längre in i skogen fanns ensidiga områden med jämngamla tallar på frodig blåbärsmark, där det naturligt borde växa gran och lövträd.

Skogshistoria på Mickelsörarna

Stora områden på Mickelsörarna hann kalhuggas strax innan skärgården skyddades som ”Mickelsörarnas naturskyddsområde” år 1989, och därefter införlivades området i Natura 2000-nätverket år 1996. Dessa områden planterades då med tall – oberoende av hur frodiga biotoper de var. Efter ca 30–40 år har de planterade skogarna vuxit upp och de saknar en varierad åldersstruktur, död ved och framför allt lövträdsinslag. Troligen har primärskogen i området bestått mestadels av gran och björk.

För att starta upp utvecklingen mot mer naturenliga skogar på de fredade holmarna, inleddes talkoinsatser redan åren 2008–2014. I och med att det skulle ta hundratals år för naturens egna processer att återskapa en naturskog, har OA tillsammans med Jakobstadsnejdens natur, Oravaisnejdens natur, Natur och Miljö samt Forststyrelsen velat ge skogen en chans att utveckla sig till en fungerande livsmiljö lite snabbare.

Många hotade arter behöver livsmiljöer just nu eftersom avverkningen av gamla skogar har ökat drastiskt under senare tid. Inverkan av talkoveckorna på de åtgärdade yorna har ställvis varit väldigt lyckad och tillräcklig, men i de övriga märks skillnaden knappt och det kommer att behövas flera år till för att de ska bli naturenliga. Det största problemet är avsaknaden av lövträd. I alla områden med enfarmiga tallplanteringar på Stora Källskäret har vi redan genomfört restaureringsåtgärder fram till 2024 – men på de allra värsta områdena finns det mycket kvar att göra.

Figur 2. Talkostormen har fällt en sektor träd åt samma väderstreck och kompletterat provytan med flera ringbarkade tallar, som får dö i mer långsam takt och bli fällda någon gång av en naturlig storm. På flera ytor sågades även högstubbar.

OA 100 år

OA ville hedra sin 100-åriga historia med ett långvarigt projekt. Då passade det bra att år 2024 fortsätta restaureringen på Mickelsörarna genom att återigen skapa luckor för gran och lövträd och död ved genom ringbarkning av tallar – med planer på att fortsätta arbetet under de kommande åren. Målet är att skapa mer variation i trädbeståndens ålder och artsammansättning samt att öka mängden död ved. Processen ska efterlikna effekterna av en storm.

Talkofolkets storm satte i gång med motorsåg och barkjärn. Meningen var att komplettera de tidigare påbörjade luckorna enligt behov. På vissa ställen räckte det bra att ringbarka några fler träd och på andra ställen fälldes flera tiotals träd. Tanken var att fälla alla träd i ungefär samma väderstreck för att härma en kraftig storm. Små

Figur 3. Färdiga för dagen! På bilden Ralf Wistbacka, Robert Back, Torgny Backman, Magnus Rådström och Charles Bäck.

Figur 4. En ny spurvuggleholk sätts upp av Ralf Wistbacka och Robert Back.

luckor blev lite större och mellan luckorna ringbarkades fler träd. Avsikten är inte att göra nya kalhyggen, utan att skapa mer plats för de granar och lövträd, som redan är på kommande och som bättre representerar den grandominerade skogstyp som egentligen bör växa här. En del av de gamla luckorna var så små att de nästan var svåra att hitta i terrängen.

De första två dagarna var det en motorsågare och tre ringbarkare som utförde restaureringsåtgärder. Arbetet utfördes på Stora Källskäret. Den tredje dagen påbörjades arbetet på Bässreveln, som kommer att bjuda på arbete även inkommande sommar. Den sista talkodagen anlände ytterligare två motorsågare och de fick varsin provyta på Stora Källskäret. Efter att talkoveckans mål hade nåtts, hann vi även ta en längre rundtur i nästa restaureringsområde på Bässreveln och diskutera olika tillvä-

Figur 5. Man kan bara önska att vädret skulle bli lika lätt att handskas med nästa år!

gagångssätt. Det gäller att planera noggrant så att man kan nå bästa möjliga resultat med de resurser som finns och inom de ramar som markägaren sätter.

Restaurering av skog kan vara utmanande

Död ved gjord med såg och barkjärn är inte en garanti för lyckad restaurering om man tänker på utrotningshotade insekter, tickor, mossor och lavar. Artificiellt tillverkad död ved har helt enkelt inte gått igenom samma långsamma process till död ved som rotvältor, påfällningsträd (dvs. omkullfallet träd, som vilar på ett annat, s.k. ”konkelo”) eller träd, som på olika sätt har lidit av stress länge innan de slutligen dött.

Många arter, som har död ved som sin levnadsmiljö, behöver ved som har gått igenom denna långa utveckling till död ved, gärna med hjälp av flera andra arter, som under årens lopp har bidragit till förmultningsprocessen. De bästa sätten att härma den naturliga processen är att välta omkull träd med t.ex. grävmaskin eller att bränna skogen. På Mickelsörarna är det dock inte möjligt att använda sig av en grävmaskin, och det kan vara svårt att nå allmän acceptans för att bränna skog eftersom resultatet syns så väl för allmänheten i skärgårdsmiljön.

Dessutom vill vi spara lövträden och granarna, som redan har börjat växa vid de tidigare huggna luckorna. Därtill är området så stenigt att det är svårt att försäkra sig om att elden inte börjar glöda på nytt någonstans under stenarna. På samma holmar

Figur 6. Saarni Rådström kommer förmodligen att se dessa skogar i sin fulla prakt i vuxen ålder!

finns det också fritidshus. Därför blir det motorsåg och barkjärn även år 2025! Redan om vi kan åstadkomma en naturlig blandskog så har vi utfört ett storverk.

Talkoveckans insats år 2024 gällde 160 ringbarkade träd på Stora Källskäret och 74 på Bässreveln samt 148 fällda träd på Stora Källskäret och 68 på Bässreveln. I och med årets insats är projektområdet på Stora Källskäret klart – åtminstone för de 30 följande åren.

Vi satte också upp en ny holk för sparvuggla vid Slättesviken på Stora Källskäret. Vi har tidigare satt upp holkar för knipa och skrake och byggt konstgjorda bon (4 st.) för fiskgjuse samt 6 flottar för lommar. Dessa projekt ska vi fortsätta med! Utöver arbete bjöd veckan på underbart uppehållsväder utan vind, med dopp i havet, bastu på Kummelskäret och kärleksfull matförsörjning av Birthe Wistbacka.

Tack för arrangemangen till Ralf Wistbacka och alla bidragande föreningar! Stort tack även till alla talkoarbetare för all svett för ett gott ändamål och till bidragsgivaren Föreningen Konstsamfundet, som möjliggjorde detta! Jag tror alla ser fram emot nästa läger och flera deltagare ryms med!